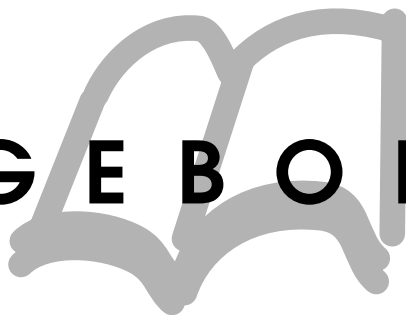

I N G E B O E K T

Schrijftaken in de lerarenopleiding

Van der Leeuw, Bart (2006). *Schrijftaken in de lerarenopleiding. Een etnografie van onderwijsvernieuwing*. Heeswijk-Dinther: Esstede.

Een lerarenopleiding staat voor heel wat uitdagingen. Ze moet leerkrachten-in-spe opleiden tot bekwame vaklui die krachtige leeromgevingen voor allerlei type leerlingen kunnen creëren. Daartoe moet de lerarenopleiding zelf ook een krachtige leeromgeving zijn en dat veronderstelt vandaag de dag meer dan alleen aan kennisoverdracht doen. Het zijn de studenten zelf die als actieve leerders aan de slag moeten om in de loop van de lerarenopleiding hun eigen beroepskennis te construeren. Toch is het voor een lerarenopleiding niet altijd even evident om een sociaal-constructivistische onderwijsvisie in de praktijk te implementeren. In zijn proefschrift onderzocht Bart van der Leeuw de onderwijsvernieuwing in zijn eigen lerarenopleiding voor leerkrachten basisonderwijs. Als insteek nam hij een aantal schrijftaken die in de opleiding van leraren een centrale rol hebben:

- een leertekst over cognitieve ontwikkeling: de studenten schreven een kritische beschouwing over de theorieën van Piaget en Vygotsky;
- een leertekst over meten: studenten vertaalden een instructietekst op hun eigen niveau voor een practicum over meten naar het niveau van de basisschool;
- lesvoorbereidingen;
- reflectieverslagen.

Van der Leeuw bekeek hoe een twintigtal studenten met deze taken omgingen. Hij onderzocht daarbij zowel het proces als het product.

Schrijven is een interessante case omdat de constructie van beroepskennis en schrijven in een lerarenopleiding hand in hand gaan. Het idee van leren-door-schrijven is dan ook al een behoorlijk oud idee. De hierboven

omschreven leerteksten dienen precies dat doel. Schrijven wordt verder ook ingezet als middel om competente leerkrachten te vormen. Denk aan de belangrijke rol van lesvoorbereidingen en reflectieverslagen in de huidige lerarenopleiding. Maar Bart van der Leeuw is minder geïnteresseerd in de mooie woorden van de theorie waarom leraren-in-spe al deze teksten (moeten) produceren, dan in de echte opleidingspraktijk waarin studenten en docenten iets moeten doen met die schrijftaken. Via de methode van de etnografie (van zijn eigen beroepspraktijk) interpreteert de auteur die opleidingspraktijk aan de hand van casestudies (de vier schrijftaken van een aantal studenten) en interviews van studenten en docenten.

Van der Leeuw leidt de lezer door zijn theoretisch kader met een probleemverkenning, methodologische bedenkingen en toelichting van een aantal richtinggevende concepten (structuur, communicatieve functie en leerfunctie van teksten), om hem daarna onder te dompelen in de schrijftaken van de studenten aan de hand van de vier bovenstaande casestudies. Deze teksten en de commentaren van zowel docenten als studenten zijn voor lerarenopleiders interessante inkijkjes in wat en hoe er geleerd of verwerkt wordt. Aan het eind van elke casus zet de auteur netjes op een rij hoe de structuur van de geproduceerde teksten er uitziet, welke communicatieve functies de tekst vervult en welke leerfuncties gerealiseerd worden.

In het laatste deel van zijn promotiestudie gaat Van der Leeuw dieper in op wat de casestudies nu precies onthullen over de gehanteerde concepten: structuur, communicatieve functie en leerfunctie van teksten. Een opvallende conclusie is dat er sprake is van nogal wat gemiste kansen waardoor het potentieel van schrijftaken binnen een sociaal-constructivistisch kader grotendeels onbenut blijft. Onduidelijke schrijfp opdrachten, het gebruik van vaste modellen of formats en een te sterke focus op fouten lijken hieraan ten grondslag te liggen. De studenten ervaren schrijven ook nauwelijks als leeractiviteit, omdat de tekst gezien wordt als een onveranderlijk product en niet als een vorm van interactie. Het ontbreekt de docenten ook vaak aan tijd om de teksten te lezen en te voorzien van inhoudelijke feedback. Hierdoor komt zowel de communicatieve functie als de leerfunctie van de tekst op de helling te staan. Op die manier kan er niet gesproken worden van een opleidingspraktijk waarin nieuwe vormen van competentiegericht leren echt centraal staan.

Dit onderzoek maakt duidelijk dat een onderwijsparadigma niet zomaar 'ingevoerd' kan worden, en dat een opleidingsprogramma geschoeid op sociaal-constructivistische leest slechts een papieren tijger is. Om effectieve schrijftaken in een sociaal-constructivistische leeromgeving vorm te geven, is er meer nodig. Deze studie zet lerarenopleiders daarover aan het denken op basis van een gedetailleerd en helder praktijkverhaal.

Koen Van Gorp
koen.vangorp@arts.kuleuven.be